

Рецензия

от проф. д-р Огнян Константинов

за дисертационния труд на Симеон Методиев Кирков на тема
**„Инструктивна литература за виола от края на XIX и
началото на XX век и възможности за нейните приложения”**
за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в
професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство”

Предмет на настоящата рецензия е представения за публична защита дисертационен труд на Симеон Методиев Кирков, редовен докторант към катедра „Струнни инструменти” на ИФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров” с научен ръководител проф. д-р Цветомир Лазаров. Темата на труда е „Инструктивна литература за виола от края на XIX и началото на XX век и възможности за нейните приложения”. За участие в процедурата докторантът е представил необходимите материали – дисертационен труд, автореферат, творческа автобиография, публикации и списък от концерти свързани с темата на труда.

Биографични данни за докторанта

Симеон Кирков завършва НМУ „Любомир Пипков” като ученик на Борис Абаджиев. В НМА „Проф. Панчо Владигеров” е студент на проф. Александър Нейнски. Впоследствие учи виола в консерваториите на Саарбрюкен и Гент при Димут Попен и Михаил Кугел.

Професионалната му реализация минава през множество оркестри: Симфоничния оркестър на БНР, Софийска филхармония, Кралски симфоничен оркестър Антверпен, Филхармоничния оркестър на Лиеж,

Операта в Лиеж и други оркестри в Германия, Дания и Нидерландия. Сред диригентите и солистите, с които е работил, се виждат имената на Валерий Гергиев, Мстислав Ростропович, Дьорд Золти, Вадим Репин и др. Преподава цигулка, виола и камерна музика в академии в Белгия. От 2020 г. е редовен докторант към катедра „Струнни инструменти” на ИФ на НМА.

Представеният **дисертационен труд** „Инструктивна литература за виола от края на XIX и началото на XX век и възможности за нейните приложения” е с общ обем от 143 стр. Той е добре структуриран и подреден, това помага за точността и коректността на изследването. Включва увод, пет глави с множество подточки, заключение, приноси на труда, библиография и използваните в изследването нотни издания. Смятам, че избраната тематика е актуална, ще помогне за обогатяването и разнообразяването на методическия репертоар за виола.

Уводът представя в най-общи черти рамките на изследването в дисертацията. Докторантът отбелязва значението на педагогическия репертоар, създаден специално за виола. Изброени са изследователските методи, използвани в дисертацията.

В първата глава докторантът Симеон Кирков прави преглед на специфичните методики за виола. Докторантът представя периодизация на различните методики, заедно с кратко описание на всяка от тях (стр.9 - 16). Той възприема в изследването си предложените от У. Дрюнер два периода - до 1850 г. и след това. Анализирани са връзката между развитието на симфоничния оркестър, инструмента виола и инструктивната литература за нея. В главата е уточнен обектът на изследването – соловия репертоар за виола. Направени са уточнения и пояснения за използваната терминология, както и кратък исторически преглед на коментирания жанрове (стр. 22 – 25).

Втората глава на дисертацията на Симеон Кирков разглежда методиките и инструктивната литература на няколко бележити инструменталисти и педагози. Специално място е отделено на Херман Ритер – създателя на съвременната немска виолова школа. Докторантът дава примери за характерни апликатури в етюдите на Ритер (стр.33). Изброени са заслугите на Ритер за развитието на съвременната методическа литература за виола. Отбелязан е фактът, че това е може би най-подробната методика, позволяваща обучение от начинаещ виолист до професионалист. В главата са коментирани и етюдите на Йоханес Палашко. Макар и етюди с инструктивна насоченост, те притежават несъмнена художествена стойност. Докторантът коментира основната проблематика и техническа насоченост на етюдите (стр.36, 37). По подобен начин са представени и етюдите на Морис Вийо (създател на съвременната френска виолова школа). Обърнато е внимание на полезността на тези етюди за развитието на енхармоничното мислене. Етюдите са систематизирани според основните инструментални трудности в тях (стр.39, 40). Във втората глава на дисертацията са разгледани и етюдите на Марко Анцолети, които са без съмнение сред най-виртуозните произведения писани за виола. Симеон Кирков представя тонален план на двата тома етюди, показвайки търсената взаимовръзка между тях. Докторантът коментира различни инструментални и изпълнителски проблеми (стр. 48 – 50).

В третата глава на дисертацията са анализирани шестте концертни етюда на Фридрих Херман. Докторантът коментира всеки етюд, правейки кратък анализ на жанра и формата, на техническата специфика и проблематика, и предлага начини за преодоляване на определени инструментални трудности. Смятам, че тази глава е своеобразен център на дисертацията, в нея са направени коректни анализи и са посочени

подходящи инструментални решения (стр. 55-58, 62, 68, 69, 74, 76-77, 80-82). За отбелязване е, че докторантът винаги обвързва направените апликатурни и щрихови предложения с музикално-художественото съдържание на етюдите. В тази глава Симеон Кирков е разгледал почти всички технически аспекти на инструментализма – разпределение и контрол на лъководенето, апликатура, интонация и преходи, положение на лакътя на дясната ръка, щрихи и изработването им. Приложените нотни примери онагледяват много добре коментираните проблеми и предложените решения. Във всички анализи, коментари и предложени решения личи голямата ерудиция и опит на докторанта. Бидейки изключително трудни и виртуозни, концертните етюди на Фридрих Херман са много рядко изпълнявани и записвани, затова смятам, че разглеждането им в дисертацията на Симеон Кирков представлява безспорен принос.

В четвъртата глава докторантът разглежда и сравнява “Lied ohne Worte” на Николас Раст и “Praktische Bratschen-Schule” на Ханс Сит, обяснявайки чрез тях основни принципи на техническата подготовка и интерпретирането на музикалните произведения. Освен структурен анализ на произведенията са коментирани звукоизвличането и лъководенето, свързаните с тях контактна точка и разпределение на лъка (стр.91, 92), вибрато и видове вибрато, изпълнение на двоен гриф и орнаментика. Симеон Кирков успешно защитава тезата си, че само след обстоен и всестранен анализ на дадено произведение, то може да се подготви и изпълни успешно.

В петата глава на дисертацията са коментирани приликите и разликите между цигулковата и виоловата виртуозност, както и различните търсения на композиторите в тази насока. Докторантът анализира проблематиката свързана със звука и тембъра на соло виолата в

едно от най-популярните произведения на музиката въобще – „Симфония-концертанте” на В. А. Моцарт. Симеон Кирков подробно се спира на разликите в инструментариума през вековете и произтичащите от това интерпретационни промени. Той много точно показва ролята на композитора в търсенето на подходящ звуков баланс – за по-светъл звук Моцарт използва „скордатура” за соло виолата (стр.105, 106), както и значението на избраната тоналност „ми бемол мажор” за „приглушаването” на цигулковия тембър (стр.107). Докторантът ясно дефинира различния подход на Моцарт към двата солиращи инструмента. В главата са анализирани и сравнени две виртуозни пиеси - романтичното „Капричио” оп.55 на Анри Виотан и „Прелюд „Изаи” от Михаел Кугел. Симеон Кирков подхожда към тях по аналогичен с предходните произведения начин – прави кратък анализ на формата и техническата проблематика, след което предлага съответни инструментално-изпълнителски решения (стр. 119 – 122, 129 -130). Дисертантът подчертава, че А. Виотан и М. Кугел съзнателно избягват чисто цигулковите виртуозни прийоми – дещими, рикошети и др., в търсене на специфична „виолова виртуозност” (стр.131).

В **заключението** докторантът Симеон Кирков обобщава резултатите от направеното изследване. Той акцентира върху необходимостта виолистите да се обучават със виолови методики, теза която намира все повече разбиране и приложение в съвремието. Важно е заключението, че инструментално-техническите проблеми винаги трябва да са поставени в контекста на художественото съдържание на произведението.

Докторантът е изброил десет **приноса** на труда си. Смятам за най-важни сред тях 1, 5, 6, 8 и 9.

Приложен е списък с четири публикации по темата на труда.

Използваната **библиография** включва 33 източника на английски и немски език, и 11 на български и руски език, както и 11 нотни издания.

Неразделна част от дисертацията са изнесените десет концерта, свързани с темата на труда. Сред тях се виждат премиерните изпълнения за Белгия и България на Етюд №2 от М. Анцоleti и „Прелюд „Изаи” от Михаел Кугел. За отбелязване е широкият репертоар, който е представен на концертите освен произведенията свързани с темата на труда.

Представеният **автореферат** е с обем от 37 страници. Има същата структура и подредба, както и дисертационния труд. В него са изложени най-важните моменти от изследването.

Бих препоръчал при евентуално печатно издаване на дисертацията да бъдат добавени още нотни примери в глава 2, доколкото тя е основна според мен за целия труд. Това би помогнало за още по-добро онагледяване на тезите на автора. Също така е добре да бъдат отстранени дребни пунктуационни неточности в текста.

Искам да поздравя научния ръководител на докторанта проф. д-р Цветомир Лазаров, който несъмнено има заслуги за добрата и съдържателна работа.

Накрая искам да обобщя, че дисертационният труд на тема „Инструктивна литература за виола от края на XIX и началото на XX век и възможности за нейните приложения” представен от Симеон Методиев Кирков, редовен докторант към катедра „Струнни инструменти” на ИФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров” е с много актуална тематика, разглеждайки един изключително важен проблем – използването на специализирана методика и инструктивен материал при обучението по

виола във всички нива на развитие на младия музикант. Това без съмнение е все по-налагаща се световна тенденция, която има много по-добри резултати от консервативния подход за използване на цигулкови методики. Мисля, че дисертационния труд има неоспорими приноси достойнства. За най-важни приноси на дисертацията смятам:

- Дисертацията разглежда и сравнява различни методики за виола
- Доказва необходимостта от използване на виолови методики във всички етапи на обучението
- Анализира, сравнява и предлага конкретни инструментално-изпълнителски решения както за известни произведения, така и за рядко изпълнявани творби
- Премиерни изпълнения за България и Белгия на произведения от М. Анцолети и М. Кугел.

Въз основа на всичко написано дотук, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство” на Симеон Методиев Кирков.

проф. д-р Огнян Константинов